

תורת ההתפתחות

Why then is not every geological formation and every stratum full of such intermediate links?... This, perhaps, is the most obvious and serious objection which can be urged against the theory. He who rejects this view of the imperfection of the geological record' will rightly reject the whole theory. Darwin C. "On The origin of Species". L. 1859 p 336.

1. סנהדרין לח א

אמר רבי יוחנן בר חנינא שתיים עשרה שעות הוי היום שעה ראשונה הוצבר עפרו שניה נעשה גולם שלישית נמתחו אבריו רביעית נזרקה בו נשמה חמישית עמד על רגליו ששית קרא שמות שביעית נזדווגה לו חוה שמינית עלו למטה שנים וירדו ארבעה תשיעית נצטווה שלא לאכול מן האילן עשירית סרח אחת עשרה נידון שתיים עשרה נטרד והלך לו שנאמר אדם ביקר בל ילין אמר רמי בר חמא אין חיה רעה שולטת באדם אלא אם כן נדמה לו כבהמה שנאמר נמשל כבהמות נדמו:

2. ספורנו עה"ת ספר בראשית פרק ב פסוק ז

ויפח באפיו נשמת חיים. נפש חיונית מוכנת לקבל צלם אלהים כאמרו ונשמת שדי תבינם. מ"מ ויהי האדם לנפש חיה- היה עכ"ז חיה בלבד בלתי מדברת עד שנברא בצלם ודמות:

2א. רז"ק על בראשית ב, ז

ונפש אדם הראשון וכן נפש אשתו כח החיות אשר בו יתנועעו היה ככח שאר בעלי החיים שזה בשוה. לפיכך אמר: לנפש חיה.

3. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יד/א

כדתניא הרבה נביאים עמדו להם לישראל כפלים כיוצאי מצרים אלא נבואה שהוצרכה לדורות נכתבה ושלא הוצרכה לא נכתבה.

3א. מדרש רבה בראשית פרשה יד פסקה י

(י) ויהי האדם לנפש חיה רבי יהודה אמר מלמד שעשה לו עוקץ כחיה וחזר ולקחו ממנו מפני כבודו.

3ב. רש"י עירובין דף יח/א

זנב - היה לו לאדם הראשון, ונטלו ממנו...

3ג. רבי מלובביץ (אג' הקודש).

ידועים הפירושים שבספרים שונים, ובפרט במאמר אור החיים, להגאון רבי ישראל ליפשיץ בעל הפירוש תפארת ישראל על המשנה בניזקים, המנסה להכשיר את שיטת ההתפתחות, האבולוציה, ולהתאים עליה גם דברי חז"ל.

4. רמב"ן על בראשית פרק ב פסוק ז

ואם כן יאמר הכתוב וייצר ה' אלהים את האדם - יצירת תנועה שהיה האדם נוצר, כלומר בעל תנועה, כי היצירה היא החיות וההרגש, שבהם הוא אדם לא גבול העפר... ואחרי שיצרו בהרגשה נפח באפיו נשמת חיים מפני עליון להוסיף הנפש הזאת על היצירה הנזכרת, ויהי האדם כולו לנפש חיה, כי בנשמה הזאת ישכיל וידבר, ובה יעשה כל מעשה, וכל הנפשות וכחותן לה תהיינה... או יאמר שחזר כולו נפש חיה, ונהפך לאיש אחר, כי כל יצירותיו היו עתה לנפש הזאת:

4א. רש"י על בראשית פרק ב פסוק ז

לנפש חיה - אף בהמה וחיה נקראו נפש חיה אך זו של אדם חיה שבכולן שנתוסף בו דעה ודבור:

4ב. ילקוט שמעוני בראשית - פרק ב - רמז כ

וייצר- שתי יצירות: יצירה מן העליונים ומן התחתונים אוכל ושותה כבהמה כו'

4ג אה"ק ב תקמג

הרעיון על דבר ההתפתחות של ההויה, וכל המצוי, הוא מוריד את רוח האדם ומעלהו, סם חיים וסם מות ביחד שקועים בקרבו. כשהאדם מסתכל לאחור ורואה את השפלות שבמצבי העבר, והוא כשהוא עומד במעמדו המוסרי, השכלי, והפיזיולוגי, מאושר מול העבר, דעתו נעשית זחה עליו מצד אחד, וגדרי המוסר מתרופפים אצלו.

5. אורות הקדש ב עמוד תקלז

תורת ההתפתחות, ההולכת וכובשת את העולם כעת, היא מתאמת לרזי עולם של הקבלה, יותר מכל התורות הפילוסופיות האחרות. ההתפתחות, ההולכת במסלול של התעלות, היא נותנת את היסוד האופטימי בעולם, כי אין אפשר להתיאש בשעה שרואים שהכל מתפתח ומתעלה.

5א. עולת ראייה א עמוד תלד

אשר קדשנו במצותיו וצונו. המטרה של כל המצות כולן היא שיביאו את החיים כולם למדרגה היותר נעלה, למדרגה זו שראוי יהי להיות החיים תכלית עצמית. החיים ההווים, שהם מלאים פגמים וחסרונות, אינם ראויים כלל שיהיו

מטרה אל המציאות, "ועל כרחך אתה חיי". אמנם מעבר הוא ההוה אל העתיד, שיהיו החיים אז מטרה לעצמם ולא אמצעיים, כי יהיו נחמדים ומלאים בחכמה, בגבורה, ובצדק בשמחה ובענג.

55. ספר הכוזרי - מאמר ראשון אות צא - קיז

(קט) אמר החבר: לא כן יעודינו הם כי נדבק בענין האלוהי על ידי הנבואה וכל הקרוב לה, וכי יתחבר הענין האלוהי בנו באותות גדלה במראות כבוד ובנפלאות. ולכן לא נאמר בתורה אם תעשו ככל המצוה הזאת אביאכם אחרי מותכם אל גנות ואל מקום תענוגות, כי אם והייתם לי סגלה ואני אהיה לכם לאלהים ואנהיגכם. ואנשים מכס יהיו עומדים לפני ועולים השמימה כאותם שהיו מתהלכים בחייהם בין המלאכים. והמלאכים יראו לכל אחד מאלה בן אדם להבדיל בינו לבניו. ואף מלאכי יהיו מתהלכים בקרבכם בארץ, ותראו אותם בבואם בודדים או במחנות לשמר עליכם ולהלחם לכם ותאריכו ימים על הארץ שבסיועה הגעתם למדרגה הזאת היא אדמת הקדש...

6. עו"ר א רצב

וערבה לדי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות. בעלי החיים, הקרבים למזבת, חל בהם עצמם התקון ע"י התעלותם להיות זבח לדי, שכיון שאין בהם דעת אינם מגיעים להתעלות זו כלי-אם במעשה הנעשה בהם בהעלות לדי דמם וחלבם, שהם עיקר מכון הנפש. משא"כ האדם, אשר בלבו המבין ישכיל את מעשה הקרבן ויתקרב אל ד' כדעתו. אבל לעתיד לבא שפע הדעת יתפשט ויחדר אפילו בבעלי-החיים, "לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה את ד'", וההקרבה שתהיה אז של מנחה, מהצומח, תערב לדי כימי עולם וכשנים קדמוניות.

6א. מי מרום ו' עמ' שיא

כאשר מתעלה האדם מתעלים עמו גם הבעלי-חיים, ובאותה המדרגה, שנמצא בה האדם עתה יהיו הבעלי-חיים בזמן העתיד.

6ב. ספר שחת השדים אות א' ד"ה מיד

מי שהשלים ח"ו עצמו לרע בתכלית מסוף מעשה עד תחלת המחשבה אז מעלין עליו ח"ו כאלו הוא המוליד ראשית המחשבה של רע ג"כ כי נעקר ח"ו לגמרי מן השורש וכאלו שורשם ועומק ראשית שלהם הוא רק רע. ולכך נעשו מהם ג"כ קופין שהוא שורש וראשית הרע של זה לעומת זה כנזכר לעיל והבן זה היטב. והיינו שהגוף שלהם נשתנה לקוף והגוף הוא סוף מעשה. וקוף- הוא כח הבריאה של מחשבה תחלה דסטרא אחרא.

6ג. ספר באר הגולה - הבאר הרביעי (המשך)

כלל הדבר, שביום הראשון היו נבראים שאין להם בריאה ממש, וזה בעבור תחלת הבריאה שאין להם מציאות גמור כמו שאמר הכתוב בפירוש והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום, והכתוב משמע שבתחלת הבריאה לא הי' עדיין הבריאה שלימה ולא הי' שם מציאות גמור, וזה בעצמו מה שאמר שהי' בונה עולמות ומחריבן שהי' עליהם שם מציאות בתחילת הבריאה ואח"כ נחרבו ואין נכללים עם המציאות שהוא מציאות גמור, כי לא יתחברו דברים אלו שהם תוהו ובוהו וכיוצא בזה עם עיקר העולם. ולפיכך לא אמר יהי ערב שהי' מדבר בתחלת הערב, ואותו זמן אינו שוה עם שאר זמן. ומעתה כל הדברים במאמר הזה מבוארים, ואם שאי אפשר לבאר המאמר הזה להפלת עמקו.

7. ספר הכוזרי - מאמר ראשון אות לא - ס

(לז) אמר החבר: ומה היא מדרגה למעלה מזאת:

(לח) אמר הכוזרי: מדרגת החכמים הגדולים:

(לט) אמר החבר: אינני מתכוון כי אם למדרגה המבדילה את בעליה הבדלה עצמית כהבדל הצמח מן הדומם וכהבדל האדם מן הבהמה...

(מ) אמר הכוזרי: אם כן אין בעולם הדברים המשגים בחושים מדרגה למעלה ממדרגת האדם:

(מא) אמר החבר: ואם ימצא בן אדם אשר יבוא באש ולא תשרפהו ויעמד זמן רב בלי מאכל ולא ירעב ובעור פניו יקרן אור שאין העין יכולה לעמד בו ולא יחלה ולא יחלש עד שבהגיעו לאחרית ימיו ימות לרצונו כמי שיעלה על מטתו לישון ביום ידוע ובשעה ידועה ונוסף על כל אלה ידע תעלומות מה שהיה ומה שיהיה האין מדרגה זו נבדלת הבדל עצמי ממדרגת בני אדם:

8. מדרש רבה בראשית פרשה כג פסקה ו

(מב) אמר הכוזרי: אמנם כן מדרגה זו, אם ישנה במציאות, אלוהית מלאכית היא ואינה בחק הענין השכלי הנפשי או הטבעי כי אם בחק הענין האלוהי:

(מג) אמר החבר: אין אלה כי אם אחדים מתארי אותו הנביא אשר אין חולק על נבואתו.

(ו) ולשת גם הוא יולד בן ויקרא את שמו אנוש בעון קומי אבא כהן ברדלא אדם שת אנוש ושתק אמר ע"כ בצלם ובדמות מכאן ואילך נתקלקלו הדורות ונבראו קינטורין ד' דברים נשתנו בימי אנוש בן שת ההרים נעשו טרשים והתחיל המת מרחיש ונעשו פניהן כקופות ונעשו חולין למזיקין א"ר יצחק הן הן שגרמו לעצמן להיות חולין למזיקין.

8א. ספר גבורות השם - פרק מד עמ' קסז

וכמו שתמצא בעלי חיים והם כמו אמצעי בין האדם ובין שאר בעלי חיים, כמו הקוף שהוא אמצעי בין הבעל חי ובין האדם, כך יש אדם ואינו אדם בשלימות. לכך אמר אשר הוא אדם בשלימות אשר אינו נוטה לחמרי יותר מדאי הם ישראל, בעבור שיש בהם הצורה השלימה מבלי נטיה חמרית, והרי אצל האומות אז בטל הצורה אצל החומר כאלו אינם אדם שהחומר עיקר והצורה טפילה, וכל דבר שיש עיקר ועמו טפל הטפל אצל העיקר, ואצל ישראל הוא הפך זה כי הצורה עיקר והחומר טפל ובטל הטפל אצל העיקר.